

TEDENSKA SLIKE

PRILOGA DOMOVINI

Leto I

V Ljubljani, dne 23. aprila 1926

Stev. 21

Slikar Ivan Grohar

Pretekli ponedeljek, 19. aprila je minulo 15 let, odkar je umrl v ljubljanski bolnici eden izmed najbolj nadarjenih slovenskih slikarjev, Ivan Grohar.

Ivan Grohar, kmetski sin, kakor je večina naših umetnikov in velikih zaslužnih mož, je bil rojen l. 1867 na Heblerjih v Sorici, nekako v sredini one slovenske pokrajine, ki nam je dala največ in najboljše slovenske slikarje. Na gornjem delu Groharjeve rojstne vasi, par ur preko Jelovice, v Kropi, sta rojaka slikarja Potočnik in Žmitek, dobre pol ure od tod v Kamni gorici Matej Langus, v sosedni fari pa Stroj. V Bohinju, ki je z gozdovi vezan s soriško dolino je bil doma Mencinger. Južno vzhodno od Sorice, onstran Blegaša, Poljanska dolina je domovina slavnih slikarjev Šubicev, Ažbeta in prof. Franketa.

Kdor pozna ta gorenjski kot med Bohinjsko Savo in Poljanščico, se ne bo preveč čudil, da so iz teh krajev izšli možje, ki so nesli daleč v svet sloves našega imena.

Redko kje se vidi toliko pisano poslikanih znamenčkov, križev, obcestnih tablic, s svetimi podobami poslikanih hiš, raznih slik na pokopališčih, kakor ravno v omenjenih krajih. Nikjer ne najdemo toliko zanimivih končnic panjev, kakor ravno v naših hribih. Tudi jaslince in kipi na jasliah, ki jih domačini izdelujejo sami, so gotovo najzanimivejše izdelani v krajih, ležečih na vznožju Rakitovca in Jelovice.

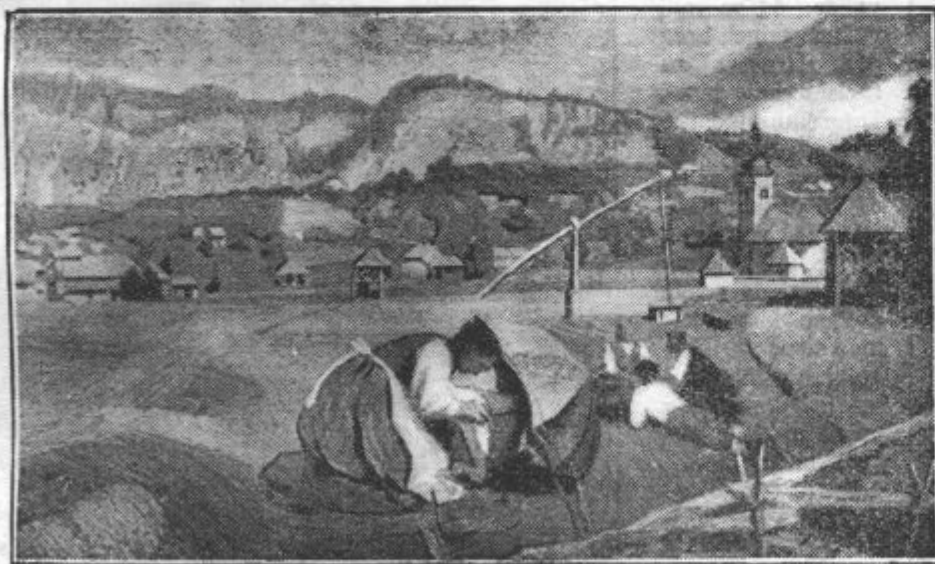
— Vse to pa ni suhoparno pobožnjaštvo, nego to je čut lepote ljudstva, ki stanuje v omenjenih krajih in ki ga hoče izliti iz čuteče duše, na ta ali drugi način.

Poleg znanih, omenjenih slikarjev, je še nebroj manjših domačih slikarskih družin, ki pa, ali niso zadostno nadarjeni, ali si ne upajo v svet ali iz kakih drugih vzrokov ostanejo doma ter slikajo za domačo uporabo.

Tako je pričel tudi Grohar, toda čutil je potrebo po izpopolnitvi in mahnil jo je preko Martinvrha, preko Črne kali in Malenskega vrha na pobočju Blegoša v Poljane, kjer je zvedel za slavno sikarsko Šubičovo družino. Grohar je večkrat hodil omenjeno pot in Stefan Šubic je kmalo spoznal, da ima pred seboj nadarjenega dečka, katerega je podpiral z nasveti, ga bodril k delu in tako je Grohar dosegel kmalo precejšnje uspehe.

Kot kmetski sin Grohar ni imel preveč časa, kakor ga imajo mnogi drugi umetniki, rojeni pod bolj srečno zvezdo. Grohar je pridno delal na polju doma in tudi pri sosedih. Hodil je poleti kositi, celo v Beneško Slovenijo. Kmečko delv v prosti naravi je tudi še kot slikarski prvak spoštoval in cenil kot nekaj vzvišenga, kakor druga dela. Konečno se je le odločil in odšel v Kranj k slikarju Bradašku in se učil slikarstva. Na to je odšel v Zagreb in iz Zagreba pa k vojakom v Trst. Od vojakov se je vrnil zopet v domačo vas in nekaj časa kmetoval. Šele kot dozorel mož se je podal v Gradec na slikarsko šolo in od tod je odšel v Monakovo, kjer je bil učenec slavnega rojaka Ažbeta, iz čigar šole je izšlo nebroj svetovnih slikarjev. Iz Monakovega se je vrnil v Škofjo loko, odkoder je ponovno odšel študirat v Monakovo, kjer pa ni dolgo ostal; vrnil se je v Ljubljano. Tukaj mu je bila sreča nekaj časa mila in se je zelo udeleževal med svojimi umetniškimi tovariši s katerimi so otvorili leta

1900 prvo slovensko umetniško razstavo in stem pričeli velik slovenski umetniški pokret. Toda njegova sreča v domovini ni dolgo trajala. Radj usodepolnega nesporazuma je zapustil Ljubljano in odšel na Brdo pri Lukovici, kjer je bil gost notarja Rahmeta. Z Brda je odšel na Dunaj kjer pa je prebil prav hude čase. Ni pa se uklonil bedi, ki je tako rada družica umetnikov, ki nesmejo in

Počitek na polju na Koprivniku v Bohinju. Znamenito Groharjevo delo v Narodni galeriji v Ljubljani.

Groharjeva mati. Umetnikova slika, katero je povsod imel s seboj

tudi nočejo poznati osebnih, umazanih človeških izkoriščevanj. Ravno v teh hudih časih je pridobil največjega dunajskega trgovca umetnin in zbral okoli sebe glavne slovenske umetnike v klub »Savo« ter z njimi otvoril na Dunaju prvo slovensko umetniško razstavo, ki je slavo slovenskih umetnosti razglasila po celi Evropi.

Kasneje se je za stalno naselil v Škofji Loki, ki je postala za časa njegovega bivanja nekako zbirališče slovenskih upodabljajočih umetnikov in kjer se je marsikaj dobrega sklenilo.

Grohar je sploh zelo veliko deloval na tem, da se ponese naša umetnost v svet, da nas spoznajo tudi tujci. Svoja dela je razstavil v Beogradu, Nemčiji, na Poljskem, Češkem, Italiji in celo v Londonu, kjer je dobil povsod sijajne ocene.

Med Slovenci je nebroj njegovih lepih slik, tako po raznih cerkvah in tudi pri zasebnikih. Dve prav lepi Groharjevi sliki sta v stranskih oltarjih na Brezjah in sicer sv. Anton Padovanski in sv. Anton puščavnik.

Kakor mnogi naši drugi umetniki, tako se je tudi Grohar moral boriti za svoj ob-

stanek, kjer pa je v najlepši moški dobi podlel. V štiriinširidesetem letu se ga je lotila jetika, kateri je kmalo podlel; umrl je v Ljubljanski bolnici. Pokopan je bil pri sv. Križu. Ker so ga kasneje prekopali, ne ve danes nihče za njegov grob.

Skrajni čas je, da se mu narod vsaj nekoliko oddolži za delo, ki ga je delal za njega in mu postavi vreden spomenik. V tekočem letu meseca junija priredi narodna galerija veliko razstavo njegovih del, na kateri bodo imeli priliko spoznati vrednost njegovih slik tudi rojaki iz dežele.

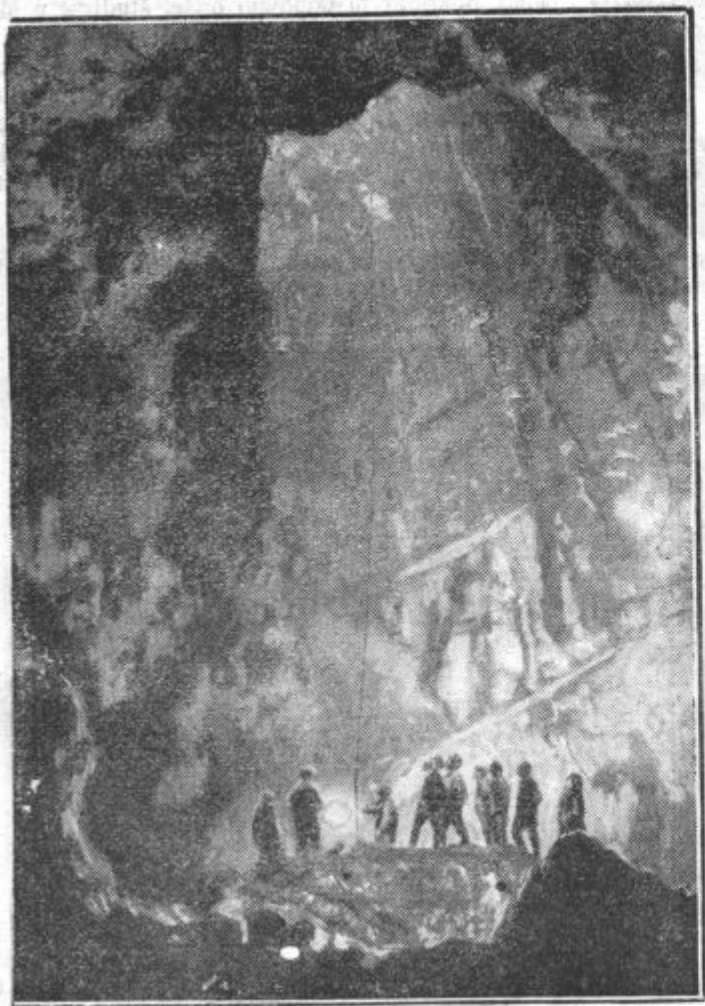
Prešernov grob v Kranju, kamor so srbske žene položile prsti iz Srbije, da pesnika počaste.

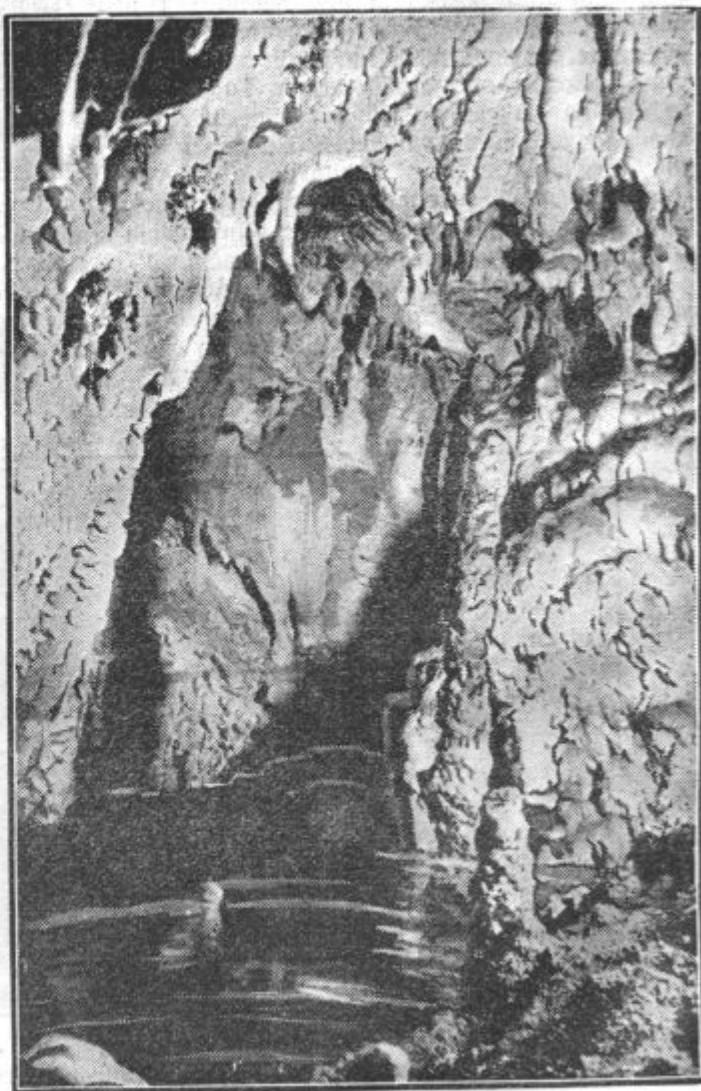
Skladatelj Anton Foerster je v soboto 17. t. m. v 80 letu v Novem mestu umrl. Vglasbil je posebno mnogo cerkvenih pesmi in našo najlepšo opero »Gorenjski slavček«.

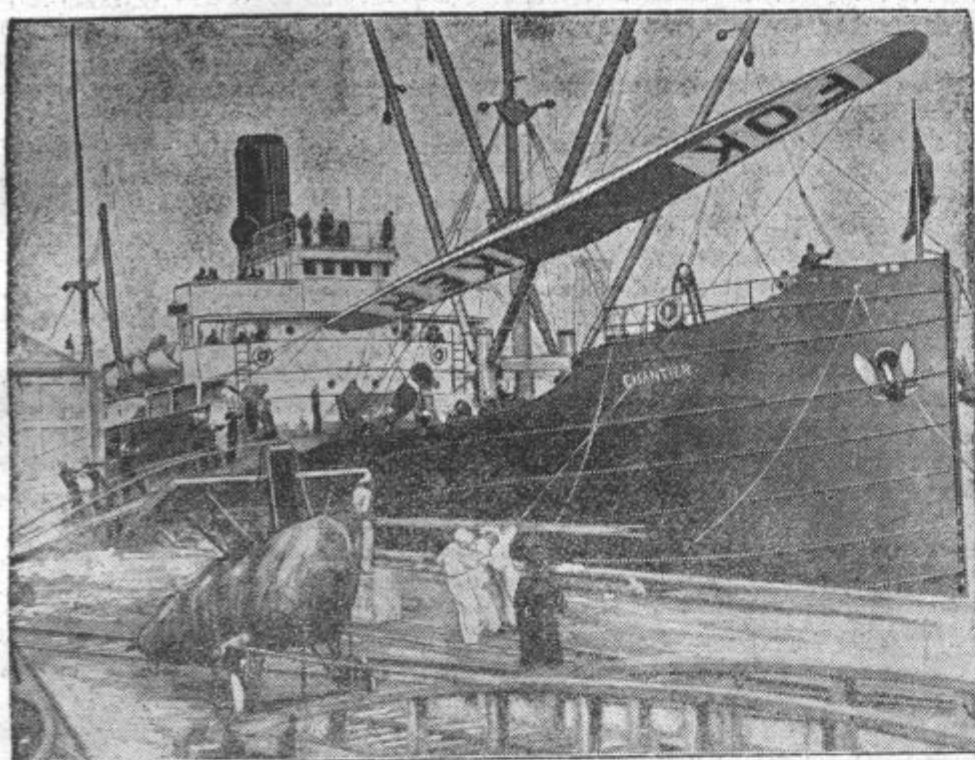

Starodavni kameniti most in »kasarna« v Škofji Loki, kjer je stanoval I. Grohar.

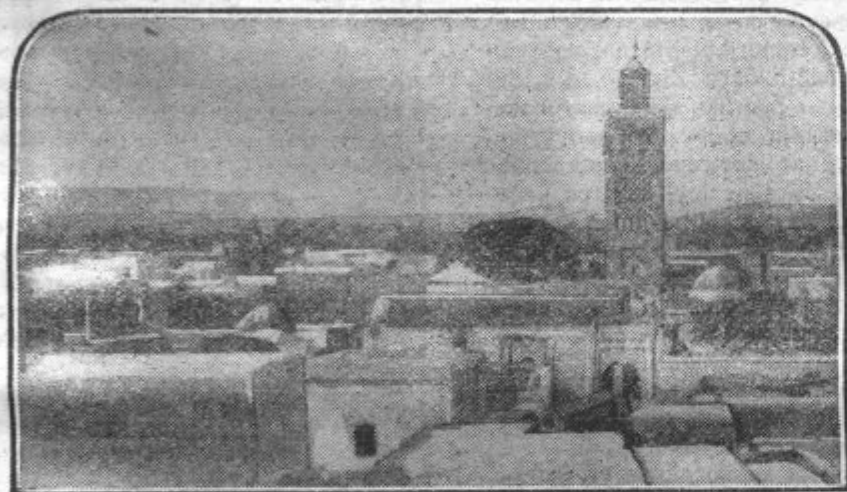
Jama za Bukovim vrhom nad Vrhniko. Med naše največje znamenitosti spadajo podzemeljske jame. Razen kapnikov se v njih nahajajo redke živalice, ki so radi večne teme brez oči. »Društvo za raziskavanje jam«, kateremu ljudstvo povsod rado gre na roko, dela na to, da za te imenitnosti zve ves svet. Na slikah vidimo dva pogleda v ime novano jamo, kamor so se raziskovalci spustili s pomočjo domačinov po 60 m dolgi žični vrvi.

Letalo in ladja Američana Byrda, ki tudi hoče leteti na severni tečaj.

Musolini z obvezanim nosom po atentatu na ladji, s katero se pelje v Afriko.

Mesto Užida v Maroku v severni Afriki, kjer se vrše pogajanja za mir med Francozi in Španci na eni in Kabili na drugi strani.

Dalbanska cerkev v Tuluzu na Francoskem s 84 m visokim zvonikom, ki se je podrli in pod seboj pokopal dve hiši in enajst ljudi. Dva sta bila mrtva, 9 pa težko ranjenih.

Angležinja Violeta Gibson, ki je Musoliniju prestrelila nos.

Zgoraj okolica dalbanske cerkve, z ruševinami podrtega zvonika, na desni sliki pa vidimo zunanost starodavne cerkve brez zvonika.

Turški zdravniki v svojih uniformah

Prebivalci Mentavejskih otokov v Tihem oceanu.

Ker otočje, ki leži med Indijo in Avstralijo ni bogato, na njem ni skoro nič Evropejcev in so prebivalci ohranili še svoje stare navade. Temnorjavi otočani so zelo miroljubni in tujcu ne store nič hudega. Živi jih ribji lov in sadeži vročega podnebja. Zgornja slika nam kaže ples, ki je posnet po obnašanju ptičev, ko se parijo. Ženske imajo iz palmovih vej narejene repe, ki so njihova edina obleka pri tem plesu. Slika na levi nam pa kaže ženo v svoji vsakdanji, tudi iz palminih listov narejeni obleki. Ima kratko krilo iz samih listnatih »franž«, bluzo brez rokavov iz ravnotakega blaga, na glavi pa ravnotak majhen klobuček, torej vse natanko tako, kakor predpisuje našim damam najnovejša moda, saj je še barva njihove obleke sedaj pri nas najbolj moderna. Zanimivo je, da v teh srečnih krajih ni deklet, ker se deklice že v desetem letu može. Na desni sliki pa vidimo moža s puščicami za pasom in velikim slamnikom, ki ga brani solnčne pripeke. Kot nakit nosijo okrog vratu nanzane školjke, kosti in tudi umetne bisere. Prebivalci so malikovalci, pa vendar ni k njim nobenega misijonarja, ker je dežela pač preveč revna.

Indijski romar, katerega vidimo spodaj na levi, hodi po vseh štirih okrog velike gore, da se očisti grehov. Pičlo hrano nosi v vreči s seboj. Da si na ostrem kamenju preveč ne obreže rok in bi ne mogel nadaljevati svoje božje poti, ima na rokah cokolje. V Indiji roma vsako leto na milijone romarjev k ogromnim svetiščem ob veliki reki Ganges, kjer se včasih božjo okopljejo in jih pri tem bogu dopadajočem oprasku na tisoče požro krokodili. Ker v Indiji skoro neprestano razsaja kolera in moré ljudstvo druge strašne nalezljive bolezni, so taka indijska božja pota silno obiskana, ker ubogi, nevedni narod pričakuje čudežnega ozdravljenja od kopanja. S tem pa zastrupljajo vodo in bolezni sami razširjajo, da se zdravniki in oblasti brez uspeha bore proti njim.

Viličasta álva je prav pogosto, 10 metrov visoko drevo jugozahodne Afrike. Po nenavadno viličastih vejah ima popolnoma gladko skorjo, ki je pri tleh raztrgana visi od drevesa. Njeni 30 cm dolgi listi rastejo v šopih na koncih vej. Ker so ti šopi podobni bodeči rastlini alvi, ki raste divja tudi že v južni Dalmaciji in pa po vrtovih naših gradov ter jo radi redkega cveta ljudje imenujejo stoletno rožo, tudi to drevo imenujejo álvo.

